

Fra Nord-Sumatras Urskov.

Af

Ingeniør E. A. Hagerup.

Sumatra, Java, Bali, Lombok, Sumbawa og Flores danner en lang Række af Øer, som maaske engang har dannet en sammenhængende Kæde, men nu er adskilt i enkelte Øer, af hvilke Bali er den rigeste, Java den bedst kendte og tættest befolkede og Sumatra den største og tyndest befolkede, men til Gengæld den mest lovende for Fremtiden.

Om Balis Rigdomme vidner endnu Museet i Batavia f. Eks. med sine massive Gudebilleder af Guld, besat med store pragtfulde Ædelstene.

Java har ca. 229 Indbyggere pr. km² og Sumatra med sine 472780 km² kun 4,2 Millioner eller ca. 9 Indb. pr. km², saa det er jo ikke helt uberettiget at tale om Landet som tyndt befolket; det er derfor selvfølgelig ogsaa i mange Egne ganske blottet for Veje, hvor man kan befordres med Køretøjer paa Hjul, saa man er henvist til Befolkningens egne Stier i Skovene, eller hvis ingen saadanne Stier findes, da selv at bane sig Vej.

Fra Nord til Syd langs Vestkysten strækker sig en lang Række Bjerge, saa hele Vestkysten er stejl, mens Østkysten er flad, sumpet og beklædt med Skove. Naar man taler om tropiske Sumpskove, tænker man oftest kun paa bundløse Moradser med Mangrovetræer, Floder med dovent, brunt Vand, Krokodiller, Moskitoer og Sumpfeber; det træffer man da ogsaa langs hele Østkysten, men den, der har Mod til at overvinde disse Farer, bliver da ogsaa rigeligt belønnet. I Sumatras nordligste Del Atjeh og i Residentiet »Oostkust van Sumatra« findes de rigeste Egne paa hele Øen, et Land i en saa rivende Udvikling, saa man skal lede langt for at finde et Sidedykke. I Aaret 1863 begyndte man der at dyrke Tobak i Landskabet Deli; Jorden viste sig hurtigt at være udmærket egnet til Tobakskultur, og nu er Størstedelen af den Tobak, der i Tobaksfabrikkerne Verden over bruges til Cigarens udvendige Del, »Dækbladet«, avlet paa Sumatra.

Plantagerne strækker sig langt ind i Landet, helt op i Bjærgene, hvor man dyrker Gummi, Kaffe,

The, og avler Kinin helt oppe i Højderne. Denne sidste Kultur er dog endnu i sin Vorden.

I Aaret 1912 kunde man fra Delis Hovedstad Medan køre med Toget ca. 60 km langs Kysten mod Sydøst i lutter Plantager, Tobak, Kaffe og Gummi. Men for at komme fra Stationen ind i Landet maatte man bestige et af de »indfødte« Køretøjer, faldefærdigt og elendigt, som alt hvad der i Indien administreres af de indfødte, en spinke, tohjulet Karre med et Tag, der er saa lavt, at man hvert Øjeblik støder sit Hoved mod Loftet og mod Siderne, hvergang de tynde Hjul synker i et af Vejens mange og store Huller; Hjulene knager ynkeligt for hver Omdrejning i en ensformig sørgelig Melodi, der passer til den lille elendige Hest, som med en pragtfuld broget Fjerbusk i Panden tillader den rejsende med stor Lethed at tælle alle dens Ribben. Med dette ynkelige Køretøj langs en primitiv Jordvej naaede man i 1912 Pematang Sianter i Løbet af en 6 à 8 Timer, en By, hvor der kun fandtes en eneste Europæer, Regeringens Repræsentant paa Stedet, Controløren, omgivet af lutter indfødte. I Aaret 1917 kunde man foretage den samme Rejse med Jærnbane eller pr. Automobil ad en moderne macadamiseret Vej til den samme By, hvor der fandtes ca. 100 Europæere, der boede i moderne Stenhuse med Vandværk, Posthus og andre moderne Institutioner, Centrum for et oplomstrende Komplex af Plantager.

Denne By skulde i lang Tid for mig tjene som Udgangspunkt for det Opmaalingsarbejde, som jeg i 1912 begyndte tilligemed en hollandsk Ingeniør, en Opmaaling, hvis Resultat nu er en moderne Automobilvej, der over Bjærgene forbinder Øst- og Vestkysten af Sumatra med hinanden. Den saa, lænker jeg, ud som saa mange andre Tropebyer, men jeg skal dog her gengive nogle Indtryk af den fra den Tid.

Det mest fornemme ved Byen som saadan betragtet var dengang en ca. 12 m bred Hovedgade med jævn, macadamiseret Kørebane. Dette er vel ikke ganske almindeligt for en lille Tropeby, men

derimod er det meget almindeligt, at begge Sider af Hovedgaden er flankeret af en tæt Række kinesiske Boder; ligesaa selvfølgelig er disse skilt fra Vejen ved en Grøft med rindende Vand, der tjener som Kloak for Byen og længere oppe ad Strømmen som Byens Vandforsyning. Naar man kender de indfødtes Vane at gøre baade deres store og smaa Ærinder i rindende Vand, forstaar man den Smittefare, som disse Grøfter indeholder. De indfødte har ikke Begreb om de mest elementære hygiejniske Principper, saa det kan vist ikke forundre nogen, at der hvert Aar i Maj Maaned er Koleraepidemi i Byen.

Men hvem tænker paa det, naar man for første Gang i sit Liv gaar Aftentur i sit hvide, rene Tropeløj og ser paa det brogede Liv, der rører sig i en tropisk By, ser de flittige Kinesere arbejde ved en osende lille Bliklampe eller fredeligt sidde med deres Opiumspiber, kun iført et Par tynde Lærredsknæbenklæder og Trætøfler, hører deres mærkelige Gramofonmusik, der for os lyder som om alle Skalaens Toner slippes løs i en tilfældig Orden, i de frygteligste skingrende Disharmonier, overalt de samme osende Bliklamper, hos Frugtsælgeren paa Gaden, der sidder paa Hug ved Siden af sin Kurv, hvis Frugter bidrager sit til den mærkelige krydrede Duft, der er saa ejendommelig for Troperne, fra Bøffelkarrerne, hvor Dyrene tygger Drøv i Fred ved Siden af Karren med den sovende Fører og fra de indfødtes Butikker, hvor man for 10 Cent kan købe saamange dejlige Bananer, som man kan spise. Af og til møder man en infødt Politibetjent, der patruljerer paa Hovedgaden i sit tykke blaa Lærredstøj med europæisk Snit og en kort tyk Knippel hængende ved Siden. Med alle Sanser indaander man Indtrykket af alt det ny og mærkelige, man møder omkring sig, thi lige bag denne idylliske sovende Tropeby begynder Urskoven, Junglen, som man kun kender fra Kiplings Bøger. Ved Siden af En gaar Controløren, Distriktets retmæssige Overhoved, Dronning Wilhelminas Repræsentant og fortæller, at for nogen Tid siden var en af hans »Oppas« (Politibetjente) blevet levende begravet af hævnsyge Indfødte, saa man om Morgenen fandt ham med kun Hænder og Fødder stikkende op af Jorden. Man forstaar straks at Retsplejen er en anden, end man er vant til fra det humane Europa. En Dag fandt man en kinesisk Hønsetyv, som til Straf for sin Brøde af sine egne Landsmænd og Racefæller var hængt op,

ikke med en Snor om Halsen — hvilket maaske vilde medføre for store Ubehageligheder for rette Vedkommende, men med en Snor om den store Taa paa begge Fødder og Tommelfingeren paa begge Hænder; saaledes fik han Lov at hænge i et Par Dage, indtil den ulykkelige Mand blev fundet og skaaret ned. To Ting er sikkert, nemlig at han ikke ofte senere indlader sig paa at stjæle Høns, og at den Tilhører, der hører en saadan Begivenhed for første Gang, siger til sig selv: »Ja,

Fig. 1. Javanske Kvinder. — Paa Originalen har Fotografen med Guldbronce anbragt Smykker om Halsen, paa Klædedragten, om Haandled og Ankler.

Kineserne er dog et underligt Folkefærd«. Men Controløren trøster mig med, at en Kineser vil le højt, hvis han hørte, at man i Europa for den samme Forseelse vilde faa maaske et Par Dages »gratis Kost og Logi«; det vilde paa en Kineser snarest have den modsatte end den forønskede Virkning.

Her i Danmark siger man ofte, at i Kina er det lige det omvendte af her, Kineserne har hvidt som Sørgeklædning, mens vi er vant til at betragte den sorte Farve som et Tegn paa Sorg, men i det Sørgetog, som jeg engang har været Vidne til, syntes jeg nærmest, at Følget havde klædt sig i deres

bedste Klæder uden Hensyn til Farven, d. v. s. naar Indfødte kommer i deres bedste Klæder, saa er det en vidunderlig Symfoni af alle Spektrets Farver, straalende grønt, ildrødt og gult o. s. v., som vi i København kun ser i Butiksvinduerne, men som i Indien staar i den skønneste Harmoni med Omgivelserne; her skal dog bemærkes, at Kineserne selv er meget beskedne i Valget af mange Farver, og det som oftest er Javanerne, der er mest fordringsfulde i den Henseende. Naar en Kineserdame er i sin fulde Stads, saa er hun f. Eks. i blaat fra Top til Taa, selvfølgelig uden Strømper som alle Folkeslag i de varme Lande, men med et Par Sandaler eller Tøfler, der kan udstyres efter Rang, Stand og Stilling. Selve Dragten bestaar af en Skjorte, der hænger løst, uden Bælte, men lidt mere snæver end en almindelig europæisk Herreskjorte samt et Par Benklæder, der naar et Stykke nedenfor Knæene.

Men det var om Begravelsen, jeg vilde fortælle. Det som for en med Kineserne ganske ukendt Person er det aller mærkeligste, er deres Afbrænden af Fyrværkeri og deres Musik, hvis man kan kalde det saadan, under Processionen og i Forbindelse med denne, Musik og Fyrværkeri er for et europæisk Øre to ganske forskellige Ting, men for en Kineser er disse to Ting ikke skarpt adskilte, man tvivler i hvert Tilfælde derom, naar man hører begge Dele samtidig. Et kinesisk Fyrværkeri er nemlig ikke helt almindeligt; hvad man lægger mest Mærke til, er en tyk, rød »Pølse«, som hænges op i et Træ, antændes forneden og indeholder maaske et Par tusinde Skud; med visse Mellemrum er et af Skuddene kraftige, omtrent som et stærkt Kanonslag, der drøner ud over Byen. Tænker man sig nu flere saadanne »Pølser« antændt paa een Gang og som Akkompagnement deres larmende disharmoniske Rabaldermusik, kan man maaske danne sig et Indtryk af den Stemning, der bemægtiger sig en Europæer ved Overværelsen af et saadant Skuespil.

Naar en By i Troperne er Centrum for et stort Komplex af Plantager, bliver den naturligvis præget af dette og især den 1ste og 16de i hver Maaned — Kuliernes Lønningsdag, »Hari besaar« — er det Befolkningen fra Omegnens Plantager, der dominerer Byens Udseende. Denne »Hari besaar« spiller i Virkeligheden en meget større Rolle end Søndagen som Fridag, thi det er ikke blot Kulierne, der har fri paa disse Dage, men de fleste Steder

er det ogsaa Europæernes eneste maanedlige Fridege, i hvert Tilfælde, hvis man har noget af sin Virksomhed i Tilknytning til Plantagerne — noget der er ganske overordentlig vanskeligt at vænne sig til, naar man er vænnet til at fejre en europæisk Søndag.

Den største »Hari besaar« er Muhamedanernes Nyaarsdag, der falder sidst i August Maaned.

Paa den Dag skal man have nyt Tøj; derfor er det første, man direkte mærker til denne Festdag, at Ens Betjening, i Almindelighed uden Undtagelse, beder om Forskud paa deres Løn, uden smaalig Bekymring om, hvornaar det vil lykkes dem at betale det tilbage. Og saa køber de nyt Tøj og glæder og morer sig og deres Familie paa denne Aarets store Dag paa en egen barnlig uskyldig Maade, som man egentlig kun kan sympatisere med.

Den Kineser i Byen, der lejer Automobiler ud, i Reglen Kinesernes stedlige Overhoved, »Løjtnant tjina«, har paa den Dag fuldt op at gøre fra Morgenstunden af. Kulierne vil paa denne Dag — een Gang om Aaret — spille Grandseigneur »Toean besaar«. Derfor lejer de i Fælleskab en Automobil for en kort Tid — maaske kun $\frac{1}{2}$ Time — og for at faa saa god Nytte af Vognen som muligt, fylder Kineseren den til sidste Plads; det vil ikke sige som i København, hvor Chaufføren ser skævt til den 5te Passager og ikke for nogen Pris tillader 6 Personer at overbelaste sin Vogn; nej, saa smaalig er en Kineserchauffør ikke; det er ikke noget Særsyn at se 10—12 Passagerer i en saadan Vogn, hvor de sidste staar paa Trinbrættet eller sidder paa Skærmen. Hvis Automobilets Fjedre ikke gaar i Stykker ved en saadan Behandling, er det en god Anbefaling for Fabrikatet, men forøvrigt tror jeg heller ikke, at en Kineserchauffør vil gøre sig mange Skrubler over at køre med en Vogn med knækkede Fjedre, og selv betragte det at pudse og smøre Vognen og fylde Vand paa Radiatoren som en ret overflødig Luksus; en saadan Chauffør forklarede mig engang meget belærende, at naar Vandet var kopt bort, saa Radiatoren var helt tør, kunde han endnu køre 2 Kilometer.

Men ikke blot ved at køre i Automobil fejrer de Dagen; naar de skal køre i Toget, skal de køre paa II. Kl., som almindeligvis er forbeholdt de halvblods Europæere og de fornemme Kinesere, men da det paa den Dag ikke vilde være muligt for Jernbaneselskabet at tilfredsstille Efterspørgslen

efter II. Kl. Pladser, og da Vognudvekslingen vilde blive meget vanskeliggjort for en eneste Dags Skyld, klarer man sig, som jeg med egne Øjne har set, ved at klistre et Stykke hvidt Skrivepapir, hvorpaa med en almindelig Skrivepen og Blæk er skrevet II, over det gamle III. Og den Maade hvorpaa disse Herrer anbringer sig med korslagte Ben i den ny II. Kl. Vogn lader se, at det er virkelig II. Kl. Publikum, som med Rette indtager deres rette Pladser i deres dejlige ny Tøj.

Kvinderne har i Dagens Anledning faaet deres Smykker paa; disse bestaar af Guldmønter, i Reglen engelske Pund, der som oftest sidder tre og tre sammen over hinanden, ialt 9 Stk., eller hvis man

Fig. 2. Landsby i Urskoven med Husene bygget paa Pæle. — Paa Hug paa Jorden ser man to Kvinder gøre Hovedrengøring. Risen tørres paa Jorden i Solskinnet paa de store Maatter. Paa Stigen tilhøjre ses en Kvinde med en Sæk Ris paa Hovedet.

ikke er saa rig, da tre enkelte over hinanden. Man undrer sig over den Guldpragt og Tørst efter Smykker, men en Aarsag er det maaske, at de Smykker, de bærer, er det eneste, der betragtes som deres Ejendom, hvis de bliver skilt fra deres Mand.

Hvis man slet intet Guld ejer, kan ogsaa herpaa raades Bod. Jeg har her foran mig liggende et Fotografi af min Boy's lille Søn, hans Kone og Svigerinde, hvor Fotografen (en Kineser) med Guldbronze har anbragt det manglende Guld i Form af 9 Guldpund, Guldhalskæder, Armbaand og Ørenringe.

Det er dog saa langt fra at være Praleri, thi hun har med sin Mand fulgt mig trofast i 2 1/2 Aar. Paa de anstrengende Marcher i Urskoven, blev

hun ofte tilbage, dygtig til at lave Mad, stille og beskeden, og kun en eneste Gang har jeg maattet blande mig i deres »indrepolitiske« Forhold; det var ikke, fordi hendes Mand var hende utro, men fordi han forærede hendes ny Tøj bort til sin ny Kærlighed. Det første var jo forfærdeligt, men det sidste var dog for galt.

Pematang Siantar danner Udgangspunktet for den fremtidige Virksomhed, Endepunktet af det gamle, eksisterende Vejnet og Begyndelsespunktet for den ny Vej, der op over Bjærgene skulde forbinde Øst- og Vestkysten med hinanden.

Det er med en vis nysgerrig Ærefrygt blandet med naturlig Æventyrlyst, at man betræder en indisk Urskov med 8 Kulier og en Boy eller »Jonges«, som de kaldes i hollandsk Indien, det eneste Selskab som man vil kunne vente sig i de første 3—4 Uger. Med dette Selskab gaar man i den skyggefulde Urskov, tavse bagefter hinanden. I Begyndelsen har man europæiske Vaner, og hvis man er flere Europæere i Følge, vil man gerne gaa Side om Side for bedre at tale sammen, men Stien ligner ikke »Prinsessestien«, og forøvrigt er der især i Begyndelsen nok at gøre med at vogte spændt paa, hvilket af Dyrene i Lützens Zoologi, der først vil vise sig; derfor har man det tunge Mauser Gevær parat ved den mindste Lyd, men — det, der laver det meste Spektakel, gør mindst Fortræd, nemlig Aberne, som man, da de altid er i Trætoppene, kan høre i mange Miles Afstand, og Cicaderne med deres skingrende vedholdende Lyd, der høres baade ved Nat og Dag og er et absolut Led i et fuldstændigt Billede af en March i en tropisk Urskov, thi de findes overalt siddende paa Træstammerne tilsyneladende uden anden Beskæftigelse end at gnide deres mystiske Musikinstrumenter. Denne Angst for det nære Naboskab med alle Skovens Dyr gør sig ogsaa gældende ved Bygningen af den første Hytte i Skoven, men ogsaa kun ved den første, idet man bygger denne paa samme Maade, som alle Indfødte paa Sumatra bygger deres Huse, d. v. s. højt over Jorden paa Pæle, saa man i de fleste Tilfælde kan gaa oprejst derunder og — for min Hyttes Vedkommende — spise »i det fri« selv om det er Regnvejr. Senere hen lader man en af Kulierne bære baade Gevær og Revolver og sover en sund og rolig Søvn i en Hytte af Konstruktion nærmest som et Slags Halvtag og Feltsengen stillet lige paa Jorden.

Det vil vist gaa de fleste, som det gik mig, at

Søvnen den første Nat i en ensom Hytte i Urskoven ikke kan kaldes særlig normal; de mange ny Indtryk, Kiplings Beskrivelse af Urskoven og Kuliernes overtroiske Snak om Tigreren, som de ikke engang tør nævne ved sit rette Navn »Matjam« af Frygt for dens »Hævne«, de kalder den »Umpo« (Bedstefader), alt dette gjorde, at jeg i hvert Tilfælde ikke sov særlig godt den første Nat; en Gang var jeg paa Jagt med Geværet efter noget, der efter min Mening maatte være et Par »lurende« Tiger-

Fig. 3. Indfødt fra Urskoven, langt Haar, Skraatobak under Overlæben, Økse befestet til Skaftet med Bast, usyede Klæder farvet med Indigo.

øjne, men viste sig at være Maaneskinnets Brydning i to Dugdraaber, en anden Gang efter en lille, vild Kat; jeg havde nemlig faaet at vide, at Tigreren godt kan mjave som en Kat. Men Sandheden er, at alle Skovens Dyr, maaske med Undtagelse af Elefanter, er bange for Mennesker, i hvert Tilfælde i ubeboede Egne, bange for Ilden i Baalene eller i Nallampen, for Støjen, man frembringer ved at gaa i nedfaldent Løv, en Lyd som Dyrene med deres skarpe Sanser straks skelner ud fra Cica-

dernes Skingren, og bange ikke mindst for den hvide Farve om Dagen paa Tøjet og om Natten paa Sengeklæderne. Et mærkeligt Eksempel i den Retning har jeg hørt om en Telegrafist, der omkring en Plads, hvor Vildsvinene daglig kom for at søge Føde, havde anbragt en lang Strimmel Papir fra Telegrafapparatet omkring hele Pladsen. Vildsvinene turde ikke overskride denne mærkelige, ukendte, hvide Linie og vandrede trøstigt hen til den »Aabning«, hvor Opfinderen af Fælden stod parat til at skyde dem.

Derfor tror jeg, at en Europæer, der om Natten sover i en Feltseng med hvide Lagner og med

en svagtbrændende Feltlampe ved Siden af Sengen, er ganske sikker mod Tigreren og andre Dyrs Angreb. Uger og Maanedes har jeg sovet i Hytter, som den, der ses paa Billedet, uden at mærke det mindste til hverken store eller smaa Dyr, en Hytte bestaaende af nogle Stokke bundet sammen med Rottan og et Stykke Voksdug som Tag.

Man maa sørge for at vælge sin Lejrplads med Omhu, altid ved rindende Vand og enten paa Grus eller det tætte faste Grønsvær, som man kender saa godt i Danmark, men som i en Tropeskov er meget sjældent. Kommmer man efter en lang Dags March, tilsolet af Pløse, sulten og trætt til et saadant Sted, er det herligt at kunne gaa paa det friske Grønsvær, som maaske aldrig før har været betraadt af en menneskelig Fod, ned og tage sig et Bad i det rene, klare Vand, som det kun findes i Vandløbene i Bjergegne. Mens en af Kulierne i Løbet af kort Tid har det dejligste Baal, hvorfra Røgen stiger lige til Vejrs, set mod den mørke Skov som en hvid, fin Streg, har andre samlet Stokke, Blade og Rottan og bygget en Hytte, der maa tjene til Husly den første Nat. Med en utrolig Hurtighed er det hele i Orden til Natten og naar man er færdig med sit Bad er man rigtig oplagt til først at nyde det maleriske Urskovs Interiør, og dernæst den dampende Ris med tilhørende Hønskød eller Fisk, alt eftersom Forholdene tillader.

Fra denne Hytte foretager man saa sine Udflugter, undersøger Terrænet, Vandløbenes Retning, maaler Højder og undersøger om der findes Mennesker i Omegnen, baade for at kunne supplere sit Forraad af Fødevarer — Ris, Høns, Kokosnødder og Bananer findes i saa godt som enhver Landsby — for at kunne bruge et saadant Sted som fast Holdepunkt for Fremtiden, og faa Oplysninger om Landet. Den første Landsby, som jeg traf paa i Urskoven, ses paa omstaaende Billede. Alle Husene ligger omkring en aaben Plads, der holdes ren af Indbyggerne, og som de bruger til at luften deres Ris i Dagens varmeste Timer. Paa Billedet ser man to Kvinder i Færd med en større Hovedrengøring, den ene sidder paa Hug med Armene strakt fra sig og Haaret udslaaet, den anden liggende paa Knæ bag hende, paa Jagt efter Lus som hun uden synligt Tegn paa Ubehag dræber ved at knuse dem mellem Tænderne.

Husene er som alle Huse paa Sumatra bygget paa Pæle, i dette Tilfælde med Vægge og

Gulv af Bambus, der er hakket med en Kniv i Længderetningen, skaaret op og bredt fladt ud. Det giver en meget god Vægbeklædning med god Ventilation, hvad ogsaa er nødvendigt, da de som oftest koger deres Ris indendørs, og Taget jo helst skal være tæt for Regnens Skyld, saa Røgen ikke ad den Vej kan slippe ud. Som Gulvbelægning giver det et lidt gyngende Dække, men her har »Utætheden« den Fordel, at naar man fejer med en Kost falder Snavset ned under Huset, hvor der ofte er Høsehuse. Af og til ser man ogsaa Svinesti lige under Huset; saa har man et Hul til det »større« Snavs, som saa saa nemt kommer af Vejen og tillige er til Glæde for Svinene.

Paa den Side af Huset, der vender ind mod den aabne Plads, er der en Stige, som fører op til Døren, der ligesom Vægge og Gulv er af Bambus. I Husets modsatte Gavl er en lille firkantet Aabning til at spytte ud af.

Marchture igennem Urskoven er meget forskellige, eftersom det er i den lave sumpede Del eller den højere liggende Del, thi baade Plantevæksten og Terrænet er meget forskelligt, og hvad der sætter de vigtigste Præg paa Skoven, er selvfølgelig de indfødte, om Skoven er ganske ubehoet uden Vej eller Sti, og hvor meget man kan gøre Regning paa at træffe Bebyggelse.

Det letteste er at følge de tillraadte Stier som de indfødte har fulgt i mange Aar, men dels er de meget hugtede, som man opdager, naar man har opmaalt en Sti og ser den optegnet paa et Kort, ser at den tilsyneladende uden Aarsag gør store Omveje, hvor den lige Vej havde været meget kortere, dels skal der ofte et helt Stifindergeni til for at finde dem, thi de indfødte gaar ligesaa gerne i Vand i et Flodleje med deres bare Fødder, som paa Landjorden; derfor ender Stierne stadig væk nede i Vandet; man spaserer saa i en saadan lille Flod og maa saa helst have en stedkendt Fører, der kan sige, hvornaar vi nu skal forlade Flodlejet igen, hvilket ofte kan være meget vanskeligt at afgøre, naar man ikke er meget øvet i »Faget«. Man maa nu ikke tro, at det at gaa i Vand er særlig ubehageligt, thi Vandet er omkring 24° C. og med Lærredsstøvler og Puttees virker det ikke særlig generende, kun hvis man er saa uheldig at træde i et Hul, hvor en Elefant har gjort et »lille« Ærinde, risikerer man let at faa hudløse Fødder.

At gaa i Vand har dog to Ubehageligheder, nemlig at Saalerne i Støvlerne bliver udvandede og

hurtigt slides og at de uundgaaelige allestedsnærværende Iglere lettere klatrer op ad vaadt end ad tørt Tøj. Ingen undgaar disse smaa ubehagelige Dyr, der selv igennem Snørehullerne i Støvlerne finder Vej ind til Huden, idet de bider Hul i almindelige Bomuldssokker, og hvis dette ikke lykkes, gaar paa Vandring op ad den ulykkelige Vandrer. De hænger paa Undersiden af Underskovens Blade og naar en Urskovsekspedition spaserer forbi i Hælene paa hinanden vil første Mand sætte Bladene i Bevægelse, saa Iglerne lugter Bytte, og det er da som Regel 3die Mand i Kolonnen, der faar de fleste af disse smaa Uvæsener paa sig. Hvis han er en Kuli med bare Ben er han værgeløs med sin som oftest

Fig. 4. Indfødt Familie fra Urskoven (Battakkere).

store Bylt paa Ryggen, og han indskrænker sig til i Hvilepauserne at plukke dem af som de ofte sidder i store »Buske«; thi hvor Blodet engang flyder fra et lille Bid, søger andre Iglere hurtigt til.

Har man Putees paa, nøjes man med at smøre en Rand med Sæbe lige under Knæet og at stoppe sin Jakke indenfor Benklæderne, Sæbe kan Iglerne ikke lide; derfor falder de af naar de kommer saa vidt.

Naar jeg har omtalt disse smaa ubehagelige Dyr saa udførligt, er det fordi, det er det Dyr i Urskoven som alle stifter Bekendskab med og saa forekommer de endda i størst Antal langs de befærdede Stier; først oppe i Bjergene over ca. 600 m. Højde er man fri for dem.

Mest interessant er det at følge sit eget Hoved, d. v. s. paa et Kort at vælge sig en Vej, og saa ved Hjælp af et Kompas at følge denne Rute ude i

Terrænet. Det er ofte en meget vanskelig Opgave, ikke blot fordi det er vanskelig at gaa efter et Kompas i tætbevokset Bjergterræn, men ogsaa fordi Urskoven ofte viser sig temmelig ufremkommelig, naar man selv skal bane sig Vej. Her tænker jeg særlig paa Rottanbuskene. For dem der ikke kender Rottanpalmen ved »personligt Bekendskab«, skal jeg her kort fortælle om, hvordan hvert af Rottanpalmens Blade ender i en lang, tynd Stilk, der ligner en Piskesnor: denne kan blive $1\frac{1}{2}$ à 2 m lang og er med visse Mellemrum besat med tætte Kranse af korte kraftige Kløer, som hjælper Rottanpalmen til at klatre til Tops i de andre Træer i Kampen om at faa en Plads, hvor Solen ogsaa kan komme til at skinne paa dem, hvilket for alle højtstræbende Væsner — altsaa ogsaa for Rottanpalmen — er en Livsbetingelse. Hvis den ikke naar dette Maal, er det, som om den bliver ondskafuld, laver store tætte Buskadser som man ofte kan hugge paa i Timevis for at kunne komme frem i den Retning, som Kompasset viser.

Faar et Rottanblad fat i Tøjet eller Øret under Marschen, standser man øjeblikkelig, hvis man vil undgaa at ødelægge sig selv eller sit Tøj, thi disse Torne ligner i den Henseende absolut ikke dem paa vore hjemlige Stikkelsbærbuske og har ingen Medlidenhed med ubudne Gæster. Naar det f. Eks. sker at man selv af egen fri Vilje ønsker at hilse paa et af Skovens vilde Dyr, d. v. s. gaa paa Jagt efter dem, saa er man redningsløst fortabt, hvis man bliver forfulgt og lander i en Rottanbusk. Naar man derimod i Fred og Ro gaar sine lovlige Veje, har jeg det bestemte Indtryk, at i Nord-Sumatras Urskove, hvor jeg i Aarevis har færdedes, vil alle Dyr flygte for den uvante Lyd som Menneskers Nærværelse frembringer. Dette staar dog nær i Forbindelse med det for Dyrene sjældne Syn af Mennesker i disse tyndbefolkede Egne.

Men netop dette uberørte ved Naturen gør den saa tillokkende: derfor oplever man ogsaa mest, naar man efter Kompasset baner sig Vej i ukendte Egne, og de for mig mest interessante Ekspeditioner har været med Soldater i Atjeh, Sumatras nordligste Landsdel.

Disse indfødte Soldater med europæiske Officerer er mørke, uforfærdede Fyre af kraftig Bygning, som oftest rekrutteret fra Menado paa Celebes og den lille Ø Ambon med en By af samme Navn; Rekrutterne fra disse to Steder regnes i hvert Tilfælde for de bedste Soldater og danner Kærnen i den

lille Landmagt, som Hollænderne opretholder i Nederlandsk Indien, og af hvilken den største Del ligger i Atjeh, fordelt i mange smaa militære Kæmpementer.

Den Fortrolighed, som disse Soldater har med Livet i Urskoven, er meget lærerigt for en »Begynder i Faget«. Den Ligegyldighed hvormed de putter deres Ur og Tobak op under Hatten og dernæst gaar i Vand til Halsen, som det er den selvfølgeligste Sag af Verden, er meget illustrerende. Naar Føreren har faaet Ordre til at gaa ligeud i en bestemt Retning, saa hakker de trøstig løs paa de tætteste Rottanbuske, om det gøres nødvendigt, og med deres korte men kraftige Sabler fælder de Træer og laver Bro

Fig. 5. Min første Hytte bygget paa Pæle paa en aaben Plads i Urskoven. Kulierne viser en Næsehornfugl med udsprede Vinger.

over dybe Kløfter, for at Officerer og Kulier, der kommer bagefter, bekvemt kan passere. Sommetider ser man dem hugge et omtrent meterlangt Stykke af en armtyk Lian, som de saa holder op og lader Saften fra Vævene løbe ned i Munden for at lække Tørsten, eller man ser dem medtage en eller anden spiselig Rod eller Bladknop for at gemme den til deres Aftensmaaltid. Fra en af disse Ekspeditioner stammer hosstaaende Billede. Den forreste af Soldaterne opdagede en mægtig langhaaret, ildrød Orangutan, der skræmt af Larmen brasede rundt i Grenene i Trætoppene med en lille Unge, der klyngede sig fast til sin Moder. Nu er en Orangutan en stor Sjældenhed for en zoologisk Have og ogsaa et sjældent Syn i Urskoven, saa Soldaterne fik Lov at skyde paa Dyret. Aber er bekendt for at være meget sejglivede, saa der blev ofret ca. 30 Skud paa den, inden

den fik sit Banesaar, der ogsaa havde strejft Ungen, som i sin rørende Hjælpeløshed klamrede sig til sin døde Moder; selv efter at man havde forbundet Ungen og søgt at give den Mælk af en Kop, løb den stadigvæk tilbage til den døde Moder, som sit naturlige Tilflugtssted. Først efter nogen Tid lærte den at drikke af en Kop, blev forbundet af den stedlige Læge og befinder sig for Tiden i den zoologiske Have i Amsterdam.

Som Husdyr er en Orangutan ikke morsom; de ligner Menneskebørn alt for meget og vel at mærke uartige og uopdragne Menneskebørn, er altid sure og mugne, og kan sidde ubevægelige paa Jorden i Timevis uden at foretage sig noget som helst. Prøver man at give den Smag for Kulturens Goder ved at sætte den til Bords paa en Stol, lægger den sig paa Ryggen og huler og vræler. Det gjorde den i det mindste dengang; nu er den jo snart 12 Aar og jeg haaber den har forbedret sig meget og draget Nytte af sit civiliserede Selskab. Dengang var den ikke særlig morsom i Sammenligning med de saa almindelige smaa, graa Aber, der er fulde af Paafund, gerne leger med andre Dyr, f. Eks. Hunde og Heste og gerne anvender en hel Formiddag med at rutsche ned ad Bladene paa et Banantræ, saa det tilsidst ligner en Paraply, der har vendt sig i Stormvejr.

Floderne er omtrent det eneste man har at holde sig til i Terrænet, idet deres Hovedretning er Sydvest-Nordøst og oppe paa de ofte ret høje Rygninger, der adskiller to Floder træffer man Dyrenes Veje, d. v. s. den Sti som Skovens Dyr følger paa deres »Spadsereure«. Det er paa disse Stier meget interessant at »læse Visitkortene«, studere Fodsporene, og man har da en stor Del af Sumatras firfødede Venner repræsenteret: Elefanterne med deres store, klodsede Fodspor, hvor man bekvemt kan faa Plads til at sætte sine egne Fødder bag hinanden, Hjorte, Tapir, Vildsvin og Tiger, men selve Herskabet ser man ikke noget til om Dagen, og maaske heller ikke om Natten; og jeg maa ærligt sige, at jeg ikke ønsker for nogen at opleve en Nat i Urskoven uden Lys og uden Tag over Hovedet

Jeg har prøvet en eneste Gang at komme for sent tilbage til min Hytte og spadsere to Timer i Mørke, og herom skal jeg nærmere berette. Allerede om Dagen er det meget faa af Solens Straaler, der finder Vej igennem Skovens tætte Trækroner, saa ved Nattetid er det saa mørkt, at man

med Foden maa føle sig for — bogstaveligt, thi en Sti kan i Almindelighed kun passeres ved Dagens Lys paa Grund af Sten og Rødder, og fordi den baade gaar op og ned og til Siden i en Uendelighed af Uregelmæssigheder, saa man i Mørke kan bruge et Par Timer om det sidste Stykke Vej, selv om dette er lige ved Maalet. Paa Vejen skulde vi passere et af disse i Urskoven saa almindelige Træer, et Figentræ med en Labyrinth af tykke Lufttrødder mellem hvilken kun en Slange kunde bevæge sig; og nu vidste jeg, at der netop i det Træ var en Slange efter Beretning af de Indfødte, der havde set den, »saa tyk som en Spand«. Da jeg aldrig i mit Liv havde set en saadan Slange — den i zoologisk Have i København er vel højest saa tyk som en »Thekop«, saa kan vist ingen fortænke mig i, at jeg ikke ønskede at gøre dens Bekendtskab i Mørke lige efter at have passeret en meget brøstfældig og primitiv Bro over en brusende Flod, der tillige umuliggjorde at høre noget. Alt foregik dog uden rystende Optrin — heldigvis.

Men jeg raader alligevel alle til enten at komme hjem i rette Tid, naar de færdes ude efter Solnedgang i Urskoven eller ogsaa sørge for at medføre Lys.

Senere forsøgte vi at sætte Gift for Slangen i Form af en levende Høne med 1 gr Sublimat under Vingen. Hønen fik hver Dag frisk Ris bragt ud og levede tilsyneladende i bedste Velgaaende uden at Slangen lod høre fra sig, indtil saa Hønen en Dag var borte. Men om det var Slangen »saa tyk som en Spand« eller Aberne, der havde fjernet den blev aldrig opklaret. Thi Figentræet var saa stort, at det til Stadighed afgav Tilholdssted for et sort Abepar, som maaske af dettes Frugter har fundet tilstrækkelig Føde. Hvis de har faaet en pludselig Lyst til en Kødret og forgrebet sig paa Hønen, har de dog sikkert plukket den først, saa Giften ikke har skadet dem i nogen Maade.

I Danmark kaldes Hjortene »Skovens letspringende Sønner«, men i Indien er det ubelignet Aberne, der er det oplivende Element. Hvis man er i Nærheden af dem, kan de være meget morsomme, og det sker ofte, at de kaster smaa Grene og Frugter ned paa Tilskuerne; og faar de Held til at brække en tyk, raaden Gren af, der falder ned med stort Spektakel, er de umaadelig glade og slaar en høj Latter op.

Kun paa Jorden er Aberne som Regel tavse; en af mine Landmaalere havde hver Dag Besøg af

en næsvis Orangutan, der tilsidst prøvede at rane hans Ris; han besluttede tilsidst at skyde paa den med sit Haglgevær, men han var saa uvant med Brugen af Skydevaaben, at han glemte at tage Viskestokken ud af Mundingen paa Geværet, saa Aben forsvandt uden at have taget nævneværdig Skade.

Det er dog langt fra alle indfødte, der indlader sig paa at skyde paa Aber; thi disse Dyr betragter de som Mennesker, ligesaavel som de selv er Mennesker. Derfor hedder en Abe ligegyldig af hvilken Art, »Orang utan«, Orang betyder Menneske, og Utan betyder Skov; det er sandsynligvis forbudt i Koranen at dræbe Mennesker, naar det ikke netop er af religiøse Motiver. Den Art Trossager omtales helst ikke, men var sikkert Aarsagen til at der

Fig. 6. Den Boligform, som i det lange Løb har vist sig mest bekvem, Tag af Voksdug og aaben paa tre Sider, Køkken tilhøjre.

skulde ca. 30 Skud til den ovenomtatte Abe, hvor et havde været nok.

Jeg husker en anden Gang, da jeg bad en Soldat om at bære en Skildpadde med hjem for mig, og at jeg selv maatte bære den, da han vægrede sig med en underlig Motivering. Bagefter spurgte jeg Kaptajnen om Aarsagen, og det viste sig, at en af den stakkels Mands stakkels Forfædre var inkarneret i Skildpaddeskikkelse. Jeg tog derfor og anbragte Fyren under min Seng for selv at tage vare paa den om Natten, men den lavede et saadant Hus, at jeg foretrak at staa op og slippe den i Frihed hellere end at ofre min Nattesøvn. Skildpaddesuppe — selv om den er ægte — er altsaa ikke noget, der kan friste en Muhammedaner.

Derimod Fisk er en meget yndet Spise. Det er blot lidt vanskeligt for uindviede at faa fat i den, selv om man hver eneste Dag ser den for

Næsen af sig i det klare Vand, som jeg kunde, engang min Hytte var bygget saa tæt ved Floden, at jeg kunde se Fiskene bevæge sig som mørke Silhuetter hen over den hvide Sandbund, mens jeg sad ved mit Skovbord og spiste min Ris med saltet Tørfisk og en ligesaa tør Høne. Jeg skrev derfor til min Broder i Danmark om at sende mig nogle Fluere, som vi i vor Barndom brugte til at fange Stallinger i Vejle Aa med, men Fiskene lod som de slet ikke saa mine ny dejlige Fiskekroge med kunstige Fluere; jeg besluttede da at prøve med kraftige Midler og sænkede først en tilproppet Flaske med ulæsket Kalk ned i Vandet, for at den, naar Kalken læskes og sprænger Flasken, skal heddøve Fiskene, saa man kunde tage dem med Hænderne; jeg havde hørt, at dette skulde kunne lade sig gøre; men Forsøget mislykkedes. Ej heller da jeg senere prøvede med rigtige Dynamitpatroner.

Men saa en Dag saa jeg en Soldat i Frokostpausen tage en lille Knappenaal ud af et Gazebind i Forbindingskassen og i Løbet af knap en halv Time med en Sytraad, en Knappenaal og en Smule Brød som Madding fange 26 smaa Fisk. De var vel ikke saa store som dem, jeg havde efterstræbt, men jeg tænkte paa Columbus med Ægget og opgav Fiskejagten for stedse.

Kun een Gang har jeg haft Held med mig som Jæger, nemlig med Jagt paa et Vildsvin.

Vel er det at nedlægge et Vildsvin ikke nogen Heltedaa, men det var mit første Stykke Vildt og det første Skud af mit dejlige ny Mausergvær til 85 Gylden, saa jeg overlod i rolig Magelighed til Kulierne at bære Dyret hjem, idet jeg betragtede det som Selvfølge, at jeg dog fik et Stykke af Stegen. Det fik jeg ogsaa; thi kort Tid efter kom en af Kulierne med noget, som efter hans Smag vel maatte kaldes utroligt lækkert, men for mig smagte saa frygteligt af mystiske Krydderier, at jeg opgav yderligere at spise noget af det, og foretrak at vente taalmodig paa at min private Kok skulde blive færdig, hvilket efter Tiden at dømme maatte blive noget ekstraordinært. Men — Ak! og Ve! — Svinet er et urent Dyr, saa at ikke blot selve Svinekødet og den Pande, hvorpaa det er stegt er uren, men ogsaa den Kilde, hvor den Pande er vasket af, paa hvilken Kødet er stegt!! Og da han efter en endeløs Ventetid kom med Stegen, var det en firkantet Klump af Størrelse og Form som en Pakke Tordenskjold Tændstikker — sejt som Saaleleder, ganske uspiseligt! Sic transit gloria mundi.

Det er selvfølgelig strengt forbudt at spise Svinekød for Muhammedanere. Hvis Svinekød sælges henkøgt i Daaser, sørger Kineserne derfor altid for at fjerne Etiketterne, saa gør det ikke saa meget at spise det, og Samvittigheden er lettere at berolige, naar Etiketterne er fjernet.

De Indfødte er som alle andre Mennesker bundet til de fra Fædrene nedarvede Traditioner, baade hvad angaar Tro og Overtro.

En hollandsk Læge fortalte mig, at han var blevet kaldt til en Soldaterkone, hvis Barn ikke vilde trives; han saa snart at Barnet sygnede hen, fordi Moderen ikke havde tilstrækkelig Mælk. Da

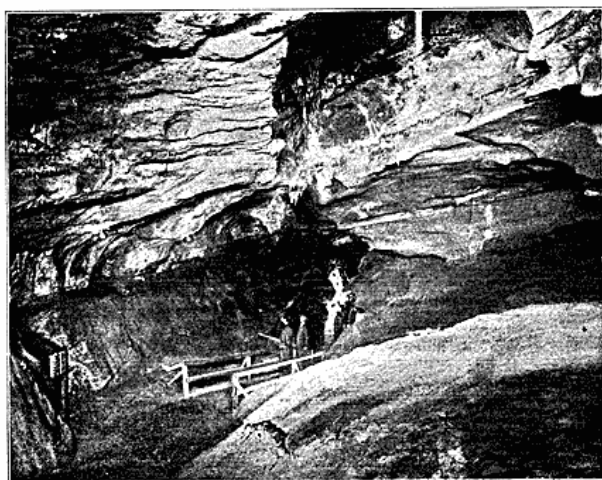

Fig. 7. »Cave of the Winds« ejes af »The Scenic Attraction Co.« (Denver, Colorado, U. S. A.) med Linoleum paa Gulvene, elektrisk Lys, Tælleapparat o. s. v.

han nogle Dage senere vilde tilse sin Patient, fandt han Barnet med en stor saftig Skraa (af Betelblade og Kalk som den alm. bruges af de Indfødte) i Panden, mens Mælken, han havde beordret, stod urørt.

Selv har jeg engang set en Mand, der kom efter Medicin mod Feber, medbringe en Flaske med Vand i den ene Haand. Han forklarede, da jeg spurgte ham, at det var, for at hans Sygdom, som han benævner »Olar« (= Slange) skulde fare ned i Flasken, naar han modtog Medicinen. Flasken var bestemt til senere at kastes i Floden for at drukne »Slangen« (Slg. I. P. Jacobsen: To Verdener).

Engang maatte jeg overnatte i en lille Landsby midt ude i Urskoven og blev saa midt om Natten vækket ved et frygteligt Spektakel; jeg sendte min

Boy ud for at se, hvad der var i Vejen. Al den Støj var kun frembragt, for at ikke Mørkets Magter skulde »æde« Maanen, det var nemlig Maaneformørkelse den Nat, for at hjælpe den betrængte Maane og skræmme Mørkets Aander og — det hjælp!

Vel synes vi, at de indfødte er meget naive — med et mildt Udtryk — i deres Tankegang, hvad maaske fremgaar af foregaaende Eksempler, men i en Ting er de Europæerne langt overlegne, nemlig i Kendskab til Skovens Træer og Planter.

De ved at de smaa fine Haar, der findes paa Bambusplantens Bladskeder, som paa den unge Plante findes ved hvert Led, i større Mængder er en af de farligste Gifte, der eksisterer. De smaa fine Haar skrabes af og blandet i den raspede Kokosnød, der spises til hvert eneste Rismaaltid, er de næsten usynlige for det blotte Øje; fra Maven gaar de smaa Haar ud i Muskelvævene og forarsager efter en Maanedstids Forløb en langsom, meget smertefuld og sikker Død.

Hvis det bliver opdaget i Tide, er man ikke redningsløst fortabt. Ved at skrabe Slimen af friske Aal, sluge denne raa og saa se at kaste den op igen — hvad for Resten ikke maatte være saa vanskeligt — kan man igen faa de farlige smaa brune Haar op igen, inden de er kommet længere ind i Mavesækken. Opdager man det for sent, er man redningsløst fortabt, og hverken Læger eller Medicinmænd kan redde en fra Døden.

I Indien findes en Mængde af den Art Gifte; jeg skal blot nævne, at man paa Torvet, Markedspladsen, i Batavia kan købe Stryknin ligesaa let, som man i Danmark kan købe gule Ærter. Strykningiften vindes af en lille appelsinlignende Frugt, som de Indfødte bruger til et eller andet nyttigt Formaal, hvilket er mig ikke bekendt.

I Urskoven findes ofte de berømte »Daon djabat« eller »Daon Kerbo« som de ogsaa kaldes.

De er navnlig i Skovens Indre temmelig sjældne, men ret talrige i Udkanterne. De er sandsynligvis meget nær beslægtede med vore hjemlige Brændnælder, men afgjort af en ualmindelig ubehagelig og ondskabsfuld Type. I Skolen lærte vi som Børn, at Naturen altid har en Hensigt med sine vise Udrustninger af alt levende paa Jorden. Naar jeg tænker paa Rottanpalmen med sine udmærkede Klatrekroge, indrømmer jeg det villigt, naar jeg ser dens lange smækre Stamme, som i Danmark sælges til Flitsbuer til Drengene eller — vel

dog mest i gamle Dage — anvendtes som det faste »Inventar« i en Skolestue, naar jeg ser denne 20—30—40 Meter lange Palme fra Jorden slynge sig op i de højeste Trækroner og forsvinde deroppe, hvor der er Lys og Varme, saa tænker jeg venligt paa min gamle Lærers Visdomsord; jeg tænker paa, hvor mange Aars Kamp det har kostet for denne Palme at opnaa denne »Plads i Solen«, med Rødderne dybt i den fugtige Skovbund, indtil maaske en Dag en tørstig Soldat med et rask Hug af sin Sabel hugger Stammen over for at læske sig med

og smerter — Sæbe, Ammoniak, Kaliumpermanganat, som jo i Krystalform er saa udmærket mod Slangebid — intet hjælper; og dog eksisterer der et Middel.

De Indfødte tager Saften af Stammen eller Bladene af dette ubehagelige Træ, blander den med Kalken fra deres Skraatobakksdaase, og naar de smører denne »Medicin« paa det daarlige Sted, forsvinder Smerten meget hurtigt. Jeg skal dog i Sandhedens Interesse meddele, at jeg kun har det fra »paalidelig Kilde«, da jeg afgjort ikke ønskede at prøve Forsøget paa mig selv.

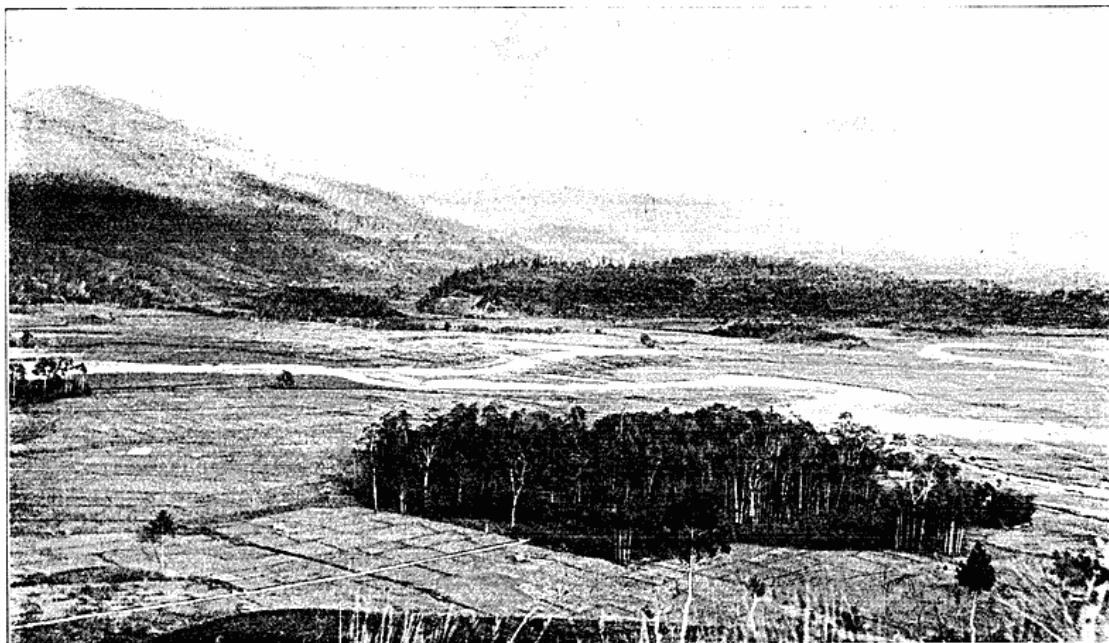

Fig. 8. Elefantbjerget (Goenoeng Gadja) foroven til venstre beklædt med aaben Fyrreskov. Bjærgkæden i Baggrunden skiller Øst- og Vestkysten af Sumatra. I Forgrunden en Landsby (bag Træerne) omgivet af Rismarker.

Saften i Porerne. Rottanpalmen er Urskovens Stræber og er et udmærket Billede paa den menneskelige Kamp for Tilværelsen, men den Plante, der bærer »Daon djahat«bladene vil jeg derimod nærmest belegne som en af Urskovens Forbrydertyper, og hvad Meningen er med den, forstaar jeg ikke. Man kommer intetanende, gaaende i sit lovlige Ærinde, tilfældigt med sin Haand til at strejfe et saadant Blad og — jeg sov ikke ret meget de første tre Nætter derefter, den første Nat slet ikke, kun tilbragte Tiden med at finde et køligt Sted for min Haand. Uden Vabler eller ydre Tegn brændte det med en ulidelig Smerte, som af utallige Bistik, svider

Det er dog kun meget sjældent, at man oplever den Slags Ubehageligheder, og jeg skal i hvert Tilfælde nok kunne skelne »daon djahat« fra Urskovens øvrige Blade. Der skal efter Sigende være op imod 30.000 forskellige Arter af Løvtræer i Urskoven. I Virkeligheden ved vist intet Menneske det rigtige Tal, men enormt stort er det i hvert Tilfælde i Sammenligning med Danmark, hvor vi kan Løvtræernes Navne paa Remse: Bøg, Eg, Ask, El o. s. v. Naar man i Bjergegnene klatrer langs en stejl Skraaning, har man absolut andet at gøre end at tænke paa Botanik og nøjes roligt med Bevidstheden om, at man ikke kender et

eneste af Træerne, Planterne eller Palmerne, det skulde da lige være Rottanpalmen.

Naar Terrænet er meget stejlt, maa man ofte holde fast med begge Hænder og sørge for at beregne, hvor man bedst næste Gang kan finde Fodfæste ved f. Eks. at plante sin Stok i Jorden et Stykke fremme, saa man næste Gang kan sætte sin Fod over Stokken for ikke at glide i den fugtige Skovbund. Dette kan være meget interessant til en Tid, men en Dag eller maaske flere Dage i Træk, virker det lidt ensformigt, rent bortset fra at ens Støvler slides, saa baade højre og venstre Støvle bliver skæve f. Eks. i deres højre Side begge to, og man spekulerer som Vejingeniør paa, om egentlig ikke de Indfødte har Rel, naar deres Stier altid fører op over de højeste Toppe og i Almindelighed lige til Vejrs for dernæst at dale ned til Dalens dybeste Sted paa den anden Side. For en Fodsti var det maaske ikke saa galt, man undgaar den trættende Vandring paa en skraa Bjergside og fik Lejlighed til som Turist at nyde den dejlige Udsigt fra Bjergets Top.

Saa kan det ske, at man bliver afbrudt i sine Betragtninger, ved at man kommer til at sætte sin Haand i en gammel Træstamme, som netop en Bisværn har udsøgt sig som Bolig for Fremtiden. Jeg havde med Glæde trukket mig tilbage, overladt dem Valpladsen, og forsikret aldrig mere at forstyrre deres Omraade med min Nærværelse, men det er for sent, de farer over min Haand i Hundredvis, en Mængde smaa nydelige, uendelig vrede Bier, der ser ud præcis som vore hjemlige Honningbier blot meget mindre og bærer sig ad ligesom disse, naar de er vrede og vil stikke, men til mit store Held mangler de det vigtigste, nemlig Braadden! Reglen er, at man paa Vandring i Urskoven, faar Lov uforstyrret at fortsætte sine Betragtninger og Iagttagelser og kun, naar man har færdedes meget i Urskov, lærer man at følge et Spor, ens Øje er skærpet for det, som de Indfødte lægger Mærke til, nemlig hvor der her har færdedes Mennesker før.

Den Slags Tegn, der skal kunne genkendes i længere Tid efter, er Spor af Kniven, et Hug i en Træstamme eller et lille Træ, som viser et glat Snit af en Kniv. Thi i dette er de Indfødte sande Mestre og kan med nogenlunde Sikkerhed bedømme, hvor længe det er siden, at der har været nogen. Ved Hjælp af disse Snit, som de ganske mekanisk med visse Mellemrum anbringer undervejs i de Træer, de passerer, kan de altid selv finde tilbage samme Vej, de kom.

Fig. 9. Vegetation paa Elefantbjærgtet, naben Fyrreskov, i Baggrunden til venstre tæt Urskov.

Af udprægede Naturmærkværdigheder fandt jeg engang — ganske vist efter at have søgt efter netop denne af de Indfødte ikke ukendte Seværdighed — en Drypstenshule, uberørt laa den, som skabt af Naturens vældige Kræfter med smukke Drypsten af Kalk, løsrevne Klippeblokke, der spærrede Vejen til de ukendte, mystiske Klippehulers Mørke, Støv muggen Lugt overalt og Lyd af knirkende Flagermus i Hulens Dybder.

Jeg kan til Sammenligning ikke lade være med at tænke paa en Drypstenshule, som jeg nogle Aar senere besøgte i Denver i Colorado i U. S. A. Denne Hule ejes af »The Scenic Attraction Company«, og 175.000 Turister betaler aarlig 1 Dollar pr. Person for at betræde denne Hule. Men saa er til Gengæld Gulvet belagt med Linolium, Gangene elektrisk oplyst og Drypstenene beskyttet af Staaltraadsvæv, (thi Aaret i Forvejen havde en ung Dame medtaget en af Hulens smukkeste Drypsten som Souvenir!)

Fig. 10. Fra Elefantbjærgtet. Til højre Træstammen af et Fyrretræ, i Midten to Kulier, til venstre staar jeg med en lille Abeunge.

og fremhævet ved særligt konstruerede elektriske Lamper, midt imellem Drypstenene er anbragt en elektrisk Tavle med Sikkerhedspropper, overalt Støv af — Turister. Et Sted ses en Marmortavle til Minde om den Dreng, der engang i Fortiden opdagede denne Hule. Et andet Sted ser man en mærkelig tyk Kage, ca. 10 cm tyk og 25 cm paa de to andre Ledder bestaaende af — Haarnaale!!

Selvfølgelig spørger man om Meningen og faar til Svar, at det er en Overtro — made in U. S. A. — at de Damer, som passerer her, og fæster en Haarnaal paa dette Sted »get married within a year«!! En Dame vil i hvert Tilfælde paa denne Maade bekvemt kunne aabenbare sine lønlige Tanker for en eventuel Ledsager.

Men tilbage til Sumatra!

Har man i Dage, Uger, maaske Maaneder boet i Urskoven, gennemstrejft den paa kryds og tværs, saa man ved, at i den Retning er der tre Dagsmarcher til det nærmeste menneskelige Væsen, og i den anden Retning er der maaske fem, saa er det en stor Oplevelse den Dag, man naar op paa Toppen af Bjergene og opdager den herligste Udsigt.

Har man blot een Gang i sit Liv besteg et blot nogenlunde højt Bjerg, glemmer man det aldrig. Men man skal have Udsigt til alle Sider, hele Horisonten rundt, Bjerge, Dale, Floder, Skove, Søer, Huse, alt ser saa skønt og fristende ud, Farverne er saa friske og rene, og Jorden ligger dybt under en som det smukkeste Landkort i Relief. Den Kløft, som man netop i Gaar anvendte en hel Dag om at overskride, ser saa idyllisk og smuk ud heroppe fra. Paa den ene Side af Bjergene et Land, der er ganske dækket af endeløs Urskov, paa den anden Side dejlige Rismarker og Landsbyer og Frodighed. Men jeg holder mig foreløbig til Østsiden, hvor Elefanterne huserer saa stærkt, at de har givet Bjerget sit Navn »Goenoeng Gadja« (Goenoeng betyder Bjerg og »Gadja« Elefant).

Skoven er her ganske aaben, bestaaende af Naaletræer, der er saa harpiksholdige, at man kan antænde det friske Træ, og ca. 2 Tommer tyk Bark med saa dybe Revner, at de smaa Aber med Lethed kan klatre og holde sig fast i dets Revner alene. Paa omstaaende Fotografier vil ses en Udsigt fra Elefantbjerget, en omtrent 1700 m høj Top i den Bjergkæde, der gaar fra Nord til Syd i Øens Længderetning. Desværre er Udsigten fra et Bjerg meget vanskelig at fotografere, naar

Fig. 11. Urangutan-Unge med Bind om Hovedet.

man ikke har Gulskive og farvefølsomme Plader. Derfor har jeg maattet nøjes med de nærmeste Dele af Landskabet og ladet mig fotografere med to Kulier og en lille Abeunge.

I Dalen paa Nordsiden af »Goenoeng Gadja« ligger en militær Bivuak, hvor der bor tre europæiske Officerer; hos disse frivillige Eneboere bliver man modtaget med aabne Arme. Thi selv om et Aar er Taksten for Officerernes Ophold paa et saadant afsidesliggende Sted, saa er der andre, der har været der i mange flere Aar, og ved hvad et saadant Ophold betyder, otte Dage til Kysten, tre Dage til nærmeste Nabo, Post hver 14de Dag og iøvrigt meget lidt at bestille, saa jeg misunder dem ikke.

Med en Samlers Stolthed faar jeg forevist en tohjulet amerikansk Vogn, som i Stumper og Stykker er transporteret paa Kuliryg op over Bjergene

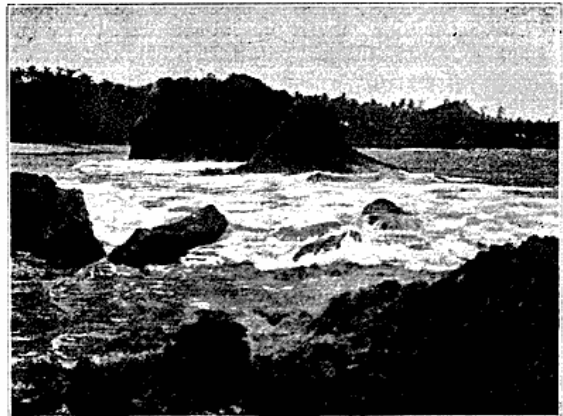

Fig. 12. Klippefuldt Kystparti fra Lhong (Sumatras Vestkyst) med Kokospalmer i Baggrunden.

den lange Vej fra Kysten. Men denne nydelige gule Vogn kan foruden at være en stor personlig Behagelighed ogsaa være en Snedighed til at vise Befolkningen den praktiske Nytte af gode Veje, altsaa et Stykke praktisk Diplomati.

Naar den hollandske Regering holder et saa tyndt befolket Land som Atjeh saa forholdsvis stærkt besat med Militær, er det dog nærmest en Art Rest fra svunden Tid, da Atjeh var et Tilholdssted for Røverbander. At søge efter en Flygtning i Urskoven, han være sig politisk eller juridisk forfulgt, vil være som at søge efter en »Naal i en Høstak«, og den, der f. Eks. vil undrage sig sin Skat, vil finde et let Skjulested i Skovens Dybder, hvor det staar enhver frit for at udvælge sig et Terræn, fælde Træerne og begynde at dyrke Ris, Majs og Tobak, saasnart Træerne er fjernet; enten ved at brænde dem, naar de er blot nogenlunde tørre eller vælte dem tilside. Derfor har Skovene — i Atjeh især — i fordums Tider været et yndet Tilflugtssted for Bander. Det er altid forbudt de Indfødte at bære Skydevaaben. Men lykkes det en Mand at faa fat i helst et moderne Militærgevær, kan han, hvornaar han vil, blive Anfører for en Røverbande, som ved den første, den bedste Lejlighed, det være sig ved Nat eller Dag »hakker Panden ind« paa Soldaterne, hvis den kan se sit Snit dertil.

I den Tid, jeg har været i Atjeh, har jeg aldrig mærket Spor til den Slags Ubehageligheder, men kun hørt Beretninger om dem, maaske fordi jeg saa hurtigt og i saa høj Grad som muligt har sluttet Venskab med den indfødte Befolkning.

I en af de Hytter, hvor jeg har boet, var min Forgænger i Embedet for 1 Aar siden bleven myrdet, kun fordi man vilde bemægtige sig hans to Geværer, saa jeg sov jo ganske »let« i de Par Nætter, jeg var tvunget til at opholde mig her; netop derfor — ved at vise dem Tillid og Venskabelighed — lod jeg to Indfødte, bevæbnede med tunge Knive, sove paa Jorden foran Trappen til mit Hus om Natten. Men hvad der muligvis var dristig vovet, blev til Gengæld rigeligt belønnet. Thi Omegnen ved Lhong beliggende paa Vestkysten, nogle faa Mil Syd for Sumatras nordligste By, Kota Radja regner jeg for det smukkeste Sted, jeg har set i Indien.

Langs den almindelige Sti kommer man over en lille Højderyg til Maalet, men da min Opgave var at undersøge Muligheden for Anlæg af en Vej langs Kysten, d. v. s. Sumatras Vestkyst, fulgte jeg ogsaa selve Kysten saa tæt som muligt, langs

spidse Kalkklipper, mod hvilke det indiske Ocean brydes i dejlige hvide eller lysegrønne Kaskader, rolig og majestætisk i lange Dønninger, som det sømmer sig et Ocean at opføre sig i stille Vejr, thi Blæst er i ganske Indien et saa godt som ukendt Fænomen. Saa snart jeg kom ind til Foden af Klipperne i Bugten, hvor Lhong ligger, maatte jeg sætte mig ned, dels for at hvile, dels for at nyde Omgivelserne, den stille Fred og Ro, der hviler over det hele, den friske Havlugt, det dejlige crème-gule Sand paa Stranden formet af lutter smaa løsrevne Koraller, Landsbyen med en svag

Fig. 13. Teungko Imom med sin Atjehhat paa Hovedet.

Røgøjle stigende lige op i Luften, halvt skjult bag Palmer, Papaja- og Citrontræer, de Indfødte, som uden Opfordring bringer Kokosnødder, for at man skal lædske sin Tørst, Strandbredden, Solen, Himlen, alt er saa skønt, saa man kniber sig selv i Armen, og tror man drømmer, saa eventyrligt som man netop i sin Barndom tænkte sig Robinsons øde paradisiske Ø.

Gennem omstaaende Fotografi fra Lhong vil man desværre kun faa en mangelfuld Gengivelse af Virkeligheden. Man vil ogsaa omstaaende finde et Fotografi af min gode Ven Teungko Imom. Han var en af den gode, gamle, lidt nysgerrige Type, som vist findes overalt paa Jorden. Naar han ser en Fremmed og ser den Fremmede staa og hvile sig,

kommer han hen og spørger: »Hvor kommer Du fra? Og hvor skal Du hen? Og hvad laver Du her? Og hvad er det til (Fotografiapparatet)?«

Og da han ikke saa ud som Folk i Almindelighed, saa fotograferede jeg ham, og her er han. Han var mig til stor Hjælp i den korte Tid, jeg var Gæst i hans By. Som Tegn paa, at han er Regeringens Repræsentant i Byen, bærer han Knappe med et stort »W« (Wilhelmina). Han har Lov at bære Vaaben, den saa frygtede »Rentjong«, en skarp, smal, tyk Dolk, hvis krumme Hæfte, man ser stikke ud af hans Frakke. Den, han har, er særlig smuk, beslaet med Guld og ude paa Enden er hans Navn indgraveret for at tjene som Signet. Da han ikke kan hverken læse eller skrive, er dette den eneste Maade, paa hvilken han f. Eks. kan »skrive under« paa en Kontrakt. Sine Landsmænds Hovedbe-

klædning har han beholdt; denne er sammensyet af meget smaa bitte Silkestumper til en fast tyk Hat af en ejendommelig Form, der minder meget om en omvendt Urtepotte. Men det er langt fra alle, der har Ret til at bære en saadan Hat, kun Høvdingene eller maaske oprindelig de hjemvendte Mekkarere, der har besøgt Muhammeds Grav.

Bugten ved Lhong og Bugten ved Paro — den næste Bugt mod Syd — var for maaske knap 100 Aar siden en af de rigeste Peberegne paa Jorden. Nu ser man ikke meget til Peber der, kun en ensom Skibsklokke, anbragt umotiveret foran en faldefærdig Hytte, fortæller om Fortiden.

Men det er med et lille Suk, at jeg forlader denne idylliske Plet, som for mig staar som det dejligste, jeg har set i Retning af tropisk Frodighed og landskabelig Skønhed.

Sir Ernest Shackleton.

Den 5. Januar 1922 døde Ernest Shackleton paa sit Ekspeditionsskib »Quest«, Dagen efter hans Ankomst til Syd-Georgia. Hans Lig blev bragt til Montevideo, men derefter atter ført til Syd-Georgia efter Lady Shackletons Bestemmelse for at blive begravet ved den lille norske Hvalfangerstation Grytviken. Shackleton var utvivlsomt en af Verdens største Forskere i Polaromraaderne, og havde som saadan modtaget talrige Aerkendelser baade i sit Hjemland og i Udlandet: han var bl. a. ogsaa Indehaver af Det kgl. danske geografiske Selskabs Guldmedaille. Paa det lille 200 Tons Skib »Quest« havde han begyndt den Ekspedition, som skulde kortlægge 30,000 Miles ukortlagte Dele af de sydatlantiske- og de antarktiske Have. Ekspeditionen havde just naaet Syd-Georgia-Øen, da en Lungebetændelse gjorde Ende paa hans Liv. Skønt han tilbragte mange af sine sidste Aar med Opdagelser og Eksploration, hviler

hans Berømmelse hovedsagelig paa hans Rejse for at søge efter Sydpolen i 1907—09. Paa denne Rejse fandt han den magnetiske Sydpol og naaede et Punkt ca. 97 Miles fra den geografiske Pol.

Efter sin Tjeneste under Scott startede han Nimrod-Expeditionen 1907—09, der naaede det førnævnte Punkt, og hans Ekspedition gav Stødet til Capt. R. F. Scotts og Roald Amundsens Rejser.

Under sin sidste Ekspedition i Endurance i 1914—17 beviste han et fremragende Førerskab, og hans Rejse 800 Miles i aaben Baad fra Elefantøen til Syd-Georgia er en Rekord af første Rang.

England har ved hans Død mistet en af sine største Heroer paa Polarforskningens Omraade, og hans Navn er uudslættelig indskrevet i Sydpolarlandenes Annaler.

Ole Olufsen.

Professor Ole Olufsen er udnævnt til Korresponderende Medlem af La Société de Géographie i Paris.

Literaturanmeldelser.

Roald Amundsen: Nordostpassagen. Kristiania 1921.

»Vore Fædres Tro lod den Mand ride til Hel, der døde Straadøden. Den Kærlighed til Daad, der skaber et saadant Syn paa Liv og Død, har alle Mænd taget i Arv. Vel kunde man synes, at Roald

Amundsen, Nordvestpassagens Besejler og Sydpolens Opdager, kunde unde sig Hvile paa sine Laurbær, thi ingen Søn har flettet sin Mor en skønnere Sejrskrans end den, han har slynget om Norges Navn. Og dog har den gamle Ørn atter udbredt Vingerne til Flugt. Med rolige og stærke Vingelag er den roet bort nordover ind i Taakeheimen«. — Med